

Termes de Referència (TdR) per a l'Avaluació Final del projecte:**Experiències d'apoderament feminista de dones i identitats dissidents en defensa dels drets, sabers i sobirania col·lectives que sostenen la vida, des d'una mirada Nord-Sud.**

Títol del programa	Experiències d'apoderament feminista de dones i identitats dissidents en defensa dels drets, sabers i sobirania col·lectives que sostenen la vida, des d'una mirada Nord-Sud.
Localització geogràfica	Catalunya: Barcelona, Lleida, Girona i Tarragona
Abast temporal	15 de desembre de 2022 fins a 14 de desembre de 2024
Pressupost total subvencionat per l'ACCD	446.095,00 €
Pressupost de l'avaluació	12.000 €
Tècnica responsable del programa	Joana Bregolat

1. Justificació

Del 15 de desembre de 2002 fins el 14 de desembre de 2024, CooperAcció (entitat líder) i Col·lectiu Punt 6 (entitat agrupada) hem desenvolupat un programa amb el nom "Experiències d'apoderament feminista de dones i identitats dissidents en la defensa dels drets, sabers i sobirania col·lectives que sostenen la vida, des d'una mirada Nord-Sud". Un programa que tenia com a objectiu contribuir a la defensa dels drets econòmics i ambientals de dones i identitats dissidents i a la transformació de les estructures que emparen la seva vulneració, a través d'accions de formació, sensibilització, recerca i incidència que enfortissin la consciència crítica i les capacitats d'incidència ciutadana des de l'economia feminista, els ecofeminismes i la justícia global. Per tal d'observar la contribució que ha suposat el desenvolupament d'aquest programa, un cop finalitzat, sol·licitem la realització d'una avaluació externa final, de caràcter participatiu i feminista.

El propòsit fonamental de l'avaluació és, per una banda, determinar en quina mesura s'han assolit els objectius establerts en la formulació del projecte, a través de l'avaluació dels resultats obtinguts i les activitats realitzades, prioritzant-ne la generació d'aprenentatges; i per altra banda, la rendició de comptes dels fons públics gestionats al projecte.

CooperAcció reconeix el valor i la oportunitat que ofereixen les avaluacions com a procés per aprendre i millorar el treball realitzat des d'una mirada crítica i profunda en els sabers obtinguts en la intervenció. És un recurs per tal d'aportar les lliçons apreses i prendre consciència de recomanacions per millorar i enfortir el treball de formació, sensibilització, recerca i incidència de l'organització, des de una mirada feminista. En particular, per analitzar l'impacte del treball que es realitza des de l'àrea d'Educació per a la Transformació (EPT) de l'entitat a través dels seus projectes amb mirada Nord-Sud. L'assumpció d'aquesta mirada crítica, doncs, en el procés d'avaluació nodrirà les reflexions sobre l'estratègia de l'entitat i ens permetrà establir un model de retorn clar, transparent i participat a les titulars de drets (TD) amb qui treballem i col·laborem de forma estable.

L'avaluació, igualment, és un requisit de la subvenció atorgada per l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) i ha de respondre i complir amb la normativa de seguiment i justificació del projecte.

2. Antecedents

El programa "Experiències d'apoderament feminista de dones i identitats dissidents en defensa dels drets, sabers i sobirania col·lectives que sostenen la vida, des d'una mirada Nord-Sud" pretén contribuir a la defensa dels drets econòmics i ambientals de les dones i identitats dissidents a Catalunya i la transformació de les estructures patriarcales que els vulnerin, a través de la promoció d'una consciència crítica des de l'economia feminista, els ecofeminismes i la justícia global. Un objectiu que s'emmarca en les línies de treball estratègiques de l'àrea d'Educació per a la Transformació (EPT) de l'organització i que permet aprofundir la tasca d'anteriors programes al voltant de mirades feministes i ecologistes vers les vulneracions de drets.

En concret, per tal d'assolir aquest objectiu CooperAcció i Col·lectiu Punt 6 es proposaven tres resultats:

- a) Augmentar la consciència crítica i els coneixements sobre economia feminista, ecofeminismes i justícia global (en concret, de dones i identitats dissidents) de les ciutats de Tarragona, Lleida, Barcelona i Girona, a través de les Escoles Populars d'Economia Feminista.

Les Escoles Populars d'Economia Feminista (EPEF) són una proposta pedagògica de formació-educació popular i un espai d'apoderament feminista fruit d'intercanvis i aprenentatges transfronterers de la *Red Mesoamericana de Mujeres en Resistencia por una Vida Digna*, que CooperAcció comença a impulsar el 2016. Des del seu inici, han resultat un espai per a treballar amb titulars de drets respostes a les vulneracions quotidianes que es produeixen en nom de l'economia i fer-ho des d'un enfocament d'exigibilitat i incidència col·lectiva, concreta i arrelada al territori. En aquest sentit, en aquesta nova edició de les EPEFs es volia aprofundir més en l'enxarxament territorial amb organitzacions de base i entitats aliades per tal de sostenir en el temps els processos d'apoderament impulsats.

- b) Impulsar processos de sensibilització i incidència social sobre el paper de les dones en la defensa del dret a l'alimentació i el repte d'una sobirania alimentària des de l'economia feminista, els ecofeminismes i la justícia global, a través del diagnòstics participants.

L'ús de metodologies participatives amb titulars de drets i responsabilitats ho considerem una peça clau per aprofundir el treball de formació, generat una dinàmica col·lectiva de sensibilització i incidència vers les vulneracions de drets humans bàsics capaç de connectar la mirada local amb la global. En aquest sentit, l'aposta per a la realització de mapatges col·lectiu vincula la dimensió territorial (dret a la ciutat, al territori i a la natura) a la dimensió més íntima, de cures i comunitària del dret a l'alimentació; i esdevé una eina per enfortir la consciència social i l'enxarxament entre organitzacions locals i amb vocació internacional. Així doncs, en l'aterratge concret d'aquest resultat es dona continuïtat a la tasca de denúncia de vulneracions de drets humans des d'una mirada propositiva i transformadora.

- c) Generar coneixements i estratègies d'incidència transfronterera sobre els processos d'endeutament, la seva internalització a les llars i els seus efectes en l'exercici de drets i autonomia de les dones i LBT, a través d'una investigació comparativa Catalunya i Colòmbia.

Des de 2012, CooperAcció va impulsar l'elaboració d'investigacions amb titulars de drets dels territoris on som presents i desenvolupem la nostra activitat, entenent-ho com una via per a la creació de diàlegs transfronterers, d'amplificar veus de denúncia i de visibilitzar les dinàmiques globals i estructurals violentes que intervenen en el desenvolupament d'unes vides dignes de ser viscudes. Per tant, la recerca l'entomem des d'una voluntat de connectar realitats, aprofundir la mirada en impactes i efectes del model econòmic actual, i fer d'altaveu a respostes transformadores feministes, comunitàries i de justícia global.

Aquests tres resultats agrupen les dimensions de formació, sensibilització, recerca i incidència del present programa, i en el seu assoliment es treballen amb titulars de drets, responsabilitats i d'obligacions catalanes des d'una perspectiva feminista interseccional i de defensa de la terra per tal de construir respostes a les vulneracions dels DESCA que es produeixen al territori.

3. Objectius, abast i limitacions de l'avaluació

L'avaluació final i externa ha d'analitzar el disseny, el procés i els resultats del programa presentat a l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament el 2022: "Experiències d'apoderament feminista de dones i identitats dissidents en defensa dels drets, sabers i sobiranes col·lectives que sostenen la vida, des d'una mirada Nord-Sud".

3.1. Objectius de l'avaluació

Els objectius generals de l'avaluació són:

- Valoració del disseny i formulació de la intervenció, així com la coherència resultats-objectius.
- Valoració sobre l'execució del projecte en relació a la pertinença de la intervenció i l'adequació de com s'ha dut a terme l'execució.
- Formular reflexions sobre el grau en que s'han assolit els resultats esperats
- Si és possible, valoració en termes d'impacte
- Formulació de conclusions, recomanacions útils i lliçons apreses per a totes les actores implicades

3.2. Abast de l'avaluació

L'avaluació cobreix el període comprès entre el 15 de desembre de 2022 fins a 14 de desembre de 2024, període d'execució del projecte.

La cobertura geogràfica de l'avaluació comprèn el territori de Catalunya, específicament de les ciutats de Barcelona, Lleida, Girona i Tarragona, sense perjudici d'aquelles accions i/o impactes realitzats a nivell estatal i internacional.

S'analitzaran de manera transversal la manera en què el programa s'integra i contribueix a reforçar les prioritats horitzontals de la Cooperació Catalana segons el seu Pla Director 2019-2022 en els seus objectius estratègics:

OE1. Contribuir a la defensa, la garantia i l'exercici dels drets humans de les dones i a la transformació de les estructures que perpetuen les desigualtats entre homes i dones, des de l'EGiBDH.

Prioritats:

- Impulsar l'apoderament polític de les dones per a augmentar-ne la capacitat d'exigir llurs drets i per a combatre'n l'exclusió tant a escala local com global
- Impulsar els drets econòmics de les dones centrats en l'apoderament i l'autonomia econòmica
- Promoure la corresponsabilitat en el treball reproductiu i comunitari entre homes i dones, remarcant-ne la importància per al funcionament de les societats

OE2. Promoure i garantir els drets civils i polítics per consolidar societats més democràtiques.

Prioritats:

- Promoure el principi d'igualtat entre homes i dones en l'àmbit laboral, per a combatre la segregació horitzontal i vertical per raó de gènere, la desigualtat retributiva i qualsevol altra discriminació laboral
- Fomentar processos de concertació política i social, i promoure la representació i la participació paritàries i estables de les dones en les estructures de poder i en la presa de decisions en tots els nivells i en tots els àmbits
- Contribuir a la inclusió de l'ètica de la cura i a reconèixer i redistribuir els treballs de cures, tot promovent les noves masculinitats

L'avaluació es durà a terme incorporant l'EGiBDH (Enfocament de Gènere i Basat en Drets Humans), tant en l'anàlisi com en el procés avaluador pel que fa a la valoració de resultats i impactes, com en la valoració dels processos de rendició de comptes amb col·lectius protagonistes, doncs volem assegurar que la metodologia utilitzada a tot el cicle ha estat transversal i coherent amb els interessos estratègics de gènere del col·lectiu TD.

3.3. Limitacions de l'avaluació

La principal limitació que s'observa a l'hora de plantejar l'avaluació és relativa a la recerca: les entrevistes realitzades a les titulars de drets han sigut anonimitzades per preservar la seva identitat, intimitat i seguretat, a sol·licitud de les pròpies participants. Per aquest motiu, l'avaluació d'aquest resultat se centrarà en tenir un diàleg amb les investigadores que van realitzar les entrevistes i devolucions de la recerca.

Un altre límit que identifiquem és la disponibilitat de temps de les dones i identitats dissidents participants a les Escoles Populares d'Economia Feminista, que sovint es troben en situacions de precarietat i amb horaris variables marcats per dobles, triples jornades laborals. Una situació que es pot veure agreujada per un repte idiomàtic i de sobrecàrrega emocional fruit de situacions administratives diverses. En el cas de les titulars de responsabilitats, la sobrecàrrega de treball activista, també pot limitar la seva participació en l'avaluació.

4. Metodologia

4.1. Enfocament global

- Es treballarà amb un enfocament orientat a la utilitat i aprenentatges. Aquest haurà de ser caràcter sistèmic que faciliti l'anàlisi i comprensió de tots els aspectes que requereixen ser avaluats, permeten una visió articulada i interdependent de les dimensions i de l'abast del programa.
- Es promourà una avaluació participativa, transparent i orientada a la reflexió i aprenentatge, fent èmfasi en la importància d'escoltar i valorar les múltiples veus, narratives i riquesa de coneixement que la diversitat d'agents pot aportar.

El procés d'avaluació contemplarà els següents aspectes: anàlisi consensuada de la informació orientat a l'aprenentatge, rigor en la sistematització i recollida de dades, i triangulació de la informació. Així mateix, es valoraran aquelles propostes que integrin una metodologia feminista d'avaluació i anàlisi.

El desenvolupament de l'avaluació es realitzarà en quatre etapes:

Etapa 1. Planificació i Preparació de l'avaluació: estudi de gabinet, proposta metodològica i establiment de criteris d'avaluació

- Elaboració de les eines i material per a la recollida i anàlisi de la informació.
- Identificació de les persones dels col·lectius protagonistes per realitzar entrevistes / grups focals (en coordinació amb la responsable de CooperAcció)
- Reunions i comunicacions entre la persona avaluadora i l'equip del programa per definir i tancar la metodologia de l'avaluació.
- Anàlisi de la documentació de base relacionada amb el programa a avaluar.
Se revisarà la següent documentació:
 - Document de formulació del projecte i annexos.
 - Material generat pel projecte
 - Informes de seguiment, amb els seus annexos.
 - Modificacions
 - Informe Final, amb els seus annexos.
 - Avaluació realitzada sobre els processos formatius
 - Documentació relativa a l'enfocament metodològic
 - Altra documentació que durant el procés d'avaluació s'identifiqui com a rellevant.

Etapa 2. Realització de l'estudi d'avaluació: recull d'informació i treball de camp

- Entrevistes semi-estructurades presencials i/o virtuals: S'elaboraran guions orientatius prou oberts que permetin obtenir gran riquesa informativa. Per el gran nombre de TD i la seva dispersió pel territori, es recomana el treball amb grups focals, en cadascuna de les ciutats on treballem.
- Personal de CooperAcció i de Col·lectiu Punt 6 responsables per l'execució del projecte
- Investigadores contractades per a la realització de la recerca sobre els processos d'endeutament a les llars i els seus efectes sobre l'autonomia de les dones, a Catalunya i Colòmbia
- Grups de discussió proposats: (1) Facilitadores EPEFs, (2) participants EPEFs, i (3) participants dels diagnòstics participatius sobre el dret a l'alimentació.

Etapa 3: Sistematització i anàlisi de la informació:

- Memòria de camp
- Triangulació de la informació i gestió dels aprenentatges

Etapa 4: Elaboració de l'informe i validació amb l'equip de CooperAcció

- Elaboració i entrega informe preliminar
- Validació per l'equip responsable a CooperAcció
- Elaboració i entrega informe final
- Elaboració i entrega de resum Executiu

4.2. Criteris, qüestions clau i indicadors d'avaluació

S'han determinat els següents criteris provisionals d'avaluació: pertinença, eficiència, eficàcia, impacte, viabilitat i participació. Aquests hauran de ser validats, precisats i completats per la pròpia avaluadora amb el consens de CooperAcció. En concret, algunes preguntes a les que l'avaluació intentarà donar resposta són:

Pertinença i rellevància:

- Es correspon el projecte amb les prioritats i necessitats de les titulars de drets i els titulars de responsabilitats?
- Les metodologies/mecanismes utilitzats per dinamitzar i enfortir la participació en el projecte, varen ser adequades segons el context i el enfocament basat en gènere i drets humans?
- Ha sigut pertinent i rellevant la investigació feminista sobre els processos d'endeutament a les llars i els seus efectes sobre l'autonomia de les dones, a Catalunya i Colòmbia?

Eficàcia:

- S'han assolit tots els resultats esperats de la intervenció? Hi hagut altres efectes no previstos?
- Les accions que s'han dut a terme han contribuït a l'assoliment de resultats i objectius?
- És adequada la metodologia de les formacions per fomentar processos d'apoderament -individual i col·lectiu- i d'enxarxament?

- La metodologia dels diagnòstics participatius ha estat útil i pertinent per a aplicar una perspectiva feminista i de cures a la defensa del dret a l'alimentació? Ha permès aprofundir la mirada a entitats territorials amb qui hem treballat?
- El programa ha aconseguit recollir històries de vida diverses sobre els processos d'endeutament de dones i els seus efectes de manera fidel, responsable i curosa de les titulars de drets?

Eficiència:

- S'han realitzat activitats previstes inicialment i/o s'han deixat de realitzar algunes de les activitats planificades? Per què?
- Quin ha estat la capacitat tècnica, organitzativa i de seguiment de l'equip de CooperAcció i de Col·lectiu Punt 6?
- S'ha complert el pressupost previst? Si s'han produït desviacions, a què ha estat degut?
- S'ha comptabilitzat o visibilitzat l'aportació de les dones participants en l'execució del projecte?
- Ha sigut eficient la transformació dels recursos en els resultats aconseguits? Els costos previstos estan clarament justificats i són raonables? Es podrien haver assolit els mateixos resultats amb menor cost?

Impacte:

- Quines han sigut les aportacions reals i efectives per enfortir el protagonisme de les titulars de drets i de responsabilitats en les accions formatives de les EPEFs?
- Quina contribució han tingut els diagnòstics participats i la recerca en la denuncia de vulneracions de drets humans -en concret, de dones i identitats dissidents- des d'una perspectiva feminista?
- Les històries recollides a la investigació han servit per fer incidència social i política? On?
- El desenvolupament del programa ha fet augmentar l'interès pels temes tractats de manera que puguin ser nous eixos per a la defensa de drets de les dones i identitats dissidents entre xarxes catalanes i internacionals?

Sostenibilitat:

- S'han enfortit les capacitats de les titulars de drets i responsabilitat per a donar resposta a les vulneracions de drets econòmics i ambientals?
- Les metodologies utilitzades en la formació, sensibilització i recerca poden ser replicades per les titulars de drets i responsabilitats? Poden actuar com a eines per a la incidència cap a les titulars d'obligacions?
- S'han identificat els components i processos que tenen potencial de continuar contribuint al exercici dels drets contemplats al projecte?

Participació:

- Quines actuacions s'han realitzat per garantir la participació de dones i identitats dissidents a les activitats del programa?
- En quina mesura les activitats previstes han estat accessibles i han promogut la participació, i quin tipus de participació, dels diferents col·lectius (titulars de drets i responsabilitats) en les diferents etapes del programa?

4.3. Metodologia i eines per a l'avaluació

4.3.1. Fases de l'avaluació

Es proposa les següents fases d'avaluació a l'espera de rebre propostes concretes de les i els consultores:

- I) **Planificació:** rebuda les propostes es farà una reunió amb la consultora seleccionada per aclarir i especificar les característiques de l'avaluació.
Aquesta fase es realitzarà en coordinació amb les responsables de CooperAcció: serà reunió inicial on, a més, s'aportarà la informació necessària per a passar a la segona fase de l'avaluació.
No suposa cap recurs addicional a la contractació de la consultoria i serà una reunió de mig dia.
- II) **Preparació de l'avaluació:** es proposa en aquesta fase després de la revisió de la documentació, l'estudi de gabinet i la presentació posteriorment d'un informe de concreció de la metodologia i establiment de criteris d'avaluació, es durà a terme una revisió de les preguntes proposades en els TdR per a cada criteri d'avaluació i l'elaboració dels indicadors. Es preveu aquesta fase realitzar-la durant dues setmanes. Es farà la proposta de la concreció de la metodologia en una reunió conjuntament amb Cooperacció.
- III) **Realització de l'estudi d'avaluació:** En aquesta fase es realitzarà les següents accions:
 - a. Recollida d'informació documental complementària, se sol·licitarà documents (escrits, audiovisuals, etc.) que es considerin necessaris i que no hagin estat aportats;

- b. Treball de camp: desenvolupament de les entrevistes a profunditat semiestructurades del programa en els territoris delimitats
- c. Anàlisi de resultats i elaboració de l'Informe d'Estudi d'Avaluació preliminar. Es preveu quatre setmanes per a la realització d'aquesta fase.

IV) Gestió dels aprenentatges de l'avaluació: triangulació de resultats, elaboració de l'Informe d'Estudi d'Avaluació amb les conclusions i recomanacions pertinents. Es farà una presentació conjunta amb responsables de cada organització per a retroalimentar i discutir l'Informe i posteriorment l'equip consultor incorporarà els aspectes consensuats per a la retroalimentació i es farà el lliurament de l'informe final d'Estudi d'Avaluació. Atès que COOPERACCIO entén l'avaluació com un procés d'apoderament i aprenentatge, a més de valoració, rendició de comptes, valorarà els processos creats en aquesta línia.

4.3.2. Mètodes i eines per a l'avaluació

Les propostes a presentar hauran de detallar la metodologia i eines utilitzades per a la presa de dades i col·lecta de la informació directa i indirecta.

Per a garantir la participació efectiva de les dones participants en el programa se suggereix que les entrevistes siguin desenvolupades des d'un enfocament de gènere, feminista, interseccional i des d'un enfocament qualitatiu.

Per a la recollida de la informació indirecta corresponent amb la Fase I, s'aportarà informació escrita que reporti sobre la formulació i execució del programa (formulari, marc lògic, informes de seguiment i finals, Fonts de Verificació, estudis de la zona, etc.)

La proposta haurà d'indicar les metodologies d'anàlisi de la informació que aplicarà conjuntament amb la consultora i Cooperació es farà una previsió dels riscos i s'analitzarà que estratègies seguir per a garantir la participació dels actors esmentats.

4.4. Organització de l'avaluació

4.4.1. Funcions i audiència per l'avaluació

- CooperAcció: Serà responsable de garantir que l'avaluació conlogui segons els termes acordats i recollits en aquests TdR. Serà la responsable de l'elaboració dels TdR, de la selecció i contractació de l'avaluadora/consultora. I és la responsable davant la ACCD de la presentació de l'informe final de l'Avaluació.
- Avaluadora/es: Serà la responsable de l'execució de l'avaluació i del lliurament dels productes que es concretaran més endavant.

4.4.2. Perfil de l'equip avaluador

Es requereix, com a mínim, una persona que compleixi amb els següents requisits:

- Formació a nivell universitari en àrees de les ciències socials i/o humanes, i/o cooperació al desenvolupament i/o en avaluació de programes de gènere i feminismes.
- Experiència prèvia demostrable en avaluació de projectes de Educació per la Transformació d'almenys 2 anys i realitzades amb perspectiva feminista.
- Lliurament de factures comptables.
- CooperAcció garantirà la total independència de la avaluadora per a què seleccioni i contracti en relació al Programa a avaluar, és a dir, les persones i/o equips avaluadors no han estat ni estan implicats en el seu disseny ni la seva implementació.

4.4.3. Principis d'avaluació

La avaluadora haurà de regir-se pels següents principis que estableix el marc de la pràctica de l'avaluació:

- Anonimat i confidencialitat: l'avaluadora haurà de respectar el dret de les persones i mantenir l'anonimat dels actors que participin en l'avaluació i la confidencialitat de les seves opinions.
- Responsabilitat: l'avaluadora haurà d'actuar amb plena responsabilitat i assumir les conseqüències que es derivi dels resultats de l'avaluació.
- Integritat: l'avaluadora haurà de ser meticulosa/o durant tot el procés d'avaluació i revelar tota la informació derivada de l'estudi d'avaluació.
- Respecte: l'avaluadora haurà de comprendre i respectar el context local i la realitat sociocultural i institucional de la zona d'estudi.
- Imparcialitat: l'avaluadora hauran de ser objectiva/o i rigorosa/o en el desenvolupament de l'avaluació, evitar prejudicis i comprovar la certesa de les hipòtesis o supòsits preestablerts.

Reunió de devolució de resultats preliminars								X	X	X								
Realització i entrega d'esborrany d'Informe final										X	X	X	X					
Aportacions de CooperAcció													X	X				
Realització i entrega resum executiu de l'avaluació														X	X	X		
Realització i entrega d'informe final amb aportacions incorporades														X	X	X	X	

* Aquest calendari és orientatiu. S'acabarà d'aterrar i convenir amb la o les avaluadores contractades, per tal de garantir un producte final de qualitat sense obstaculitzar necessitats de conciliació i cura que puguin emergir en el transcurs de l'avaluació.

7. Pressupost

El pressupost de l'avaluació és de 12.000 euros. En conseqüència, les propostes presentades no hauran de superar aquesta quantitat, incloent l'IVA.

Quedarà a càrrec de la persona avaluadora totes les despeses derivades de l'avaluació.

La forma de pagament que s'estableix en la present proposta és:

- El 40% del total un cop signat el contracte.
- El 60% restant un cop entregat l'informe final i la devolució.